

FIGYELŐ

Szépirodalom

PAPP TIBOR:

Olivér könyve

Mintha a belga praliné íze keveredne az ember szájában a klasszikus magyar szaloncukoréval – talán így lehetne a legtalálóbban jellemezni Papp Tibor új regényének atmoszféráját. A szerző, kinek életútja és életműve rendkívül sokrétű (a Magyar Műhelynek és az első számító gépes folyóiratnak egyaránt alapítója, költő, író, műfordító, rangos irodalmi kitüntetések birtokosa), főhőiséhez hasonlóan maga is Belgiumba emigrált, s ott járt egyetemre. A hős és megálmodója közötti párhuzamokra kitérni ugyan lehet, s a recenzenseknek ez gyakori szokása, ám e szöveg esetében számos egyéb figyelmet igénylő elem jelenik meg, így Papp Tibor művészetének és életútjának ismeretében ki ki gondolkozzék el ezen maga.

Érdemesebb visszatérni a praliné és a szaloncukor párhuzamához, a regény ugyanis sajátos szerkesztésben ötvözi az ifjú egyetemista belgumi és '57 előtti magyarországi életét. A cselekmény fő vonala Belgiumhoz kötődik, azonban egy-egy

szín, hang, íz, illat, pillantás, egészen apró momentumok elindítják Olivér emlékeinek lavináját. Gyakran bekezdésenként változnak a helyszínek, néha álmokba foglaltatik a szülőháza, s a legváratlanabb katalizátorok hatására újra élni kezd a múlt.

A fejezetekre tagolás nem egyéb, mint eszköz, bevett forma csupán. A történet elindul valahol, s váratlanul ér véget. Epizódmorzsákat kapunk Papp Tibortól, egy ember két életének epizódjait. A fontos és a jelentéktelen életszeletek keverednek... Hiába, az emberi emlékezet és a ma hétköznapi pillanatait gyakran felmagasztaló jelenidejűség szélsőes játszó társak. A könyv nagy erénye, hogy ezeket a momentumokat pillanatnyi valóságukban ábrázolja. Az ifjú egyetemista élete semmiben sem különbözik korabeli társainak életétől. Egy özvegnél, Madame Lulunál bérel szobát, tanul, álmodozik, szoknyák után szalad, napjait szívesen öblíti le este egy pohár itallal. Mégis idegen itt, bármennyire is beilleszkedett már, s gyakran idegennek is tekintik. A gyökerek, a főhős belső világa az emlékezésből bontakozik ki fokozatosan, s a sorok között Papp Tibor mintegy

mellékesen megfesti az ötvenes évek Magyarországnak nyomasztó képét. Azért csupán mellékesen – bár nyilvánvaló, hogy a történet gerincét alkotja mindez –, mert a komor képeket többnyire futó kalandok, lányok, asszonyok hívják elő Olivérben. A kor megjelenítése hátborzongatóan és nyomasztóan tökéletes: a szoba sarkában keresem az ideiglenesen beköltözött, jegyzetelő, állandóan szaglászó detektívet, magamon érzem a nehéz, sötét, lemoshatatlan vasgyári port.

Papp Tibor korábbi regényéhez (*Egy kisfiú háborús mozaikja*) hasonlóan a kulcs nem a történet szövésében rejlik, hanem az ábrázolásmódban. Erőteljesen lírizált próza az övé, mindent átsző a színesztézia, a monumentális metaforikus képsorok, a hangulatos leírások. Az olvasó mintha a prózai költőiség mély kútjába mártózna, melynek vize élvezettel húsít, felüdít, alatta azonban mélység tátong, amely időnként önkéntelenül lerántja a csodás költői gyümölcsökön merengőt. Egyszerűbben fogalmazva: a gyönyörű képsoroknak olykor oly nagy és fojtó az árja, hogy az olvasó pillanatokra nem kap levegőt, máskor viszont oly könnyed és természetes, mintha a langyos tavaszi szél csiklandozná nevetve az arcát. Máskor egy-egy közös motívum köti össze a kavargó emlékeket; ezek legszebbike a tetoválás, amely legalább négy kis anekdotát szül.

Olivérnek nincsenek kalandjai, neki élete van, semmis és sokatmondó egyszerre, mint mindannyiunknak. Nők jönnek-mennek életében, általában felületes nyomot hagyva maguk után... Talán túl sokan is vannak, nem emelkedik ki senki közülük, soha el nem mélyülő kapcsolatok ezek. Ezáltal a nők – ugyan változatos színekkel, ízekkel, illatokkal megidézve, rámába foglalva – egysíkúak, inkább a mennyiségük számít, mintsem jellemük. A szoknyák árnyékában azonban, mint bujkáló „mellékszöng”, ott leselkedik az ötvenes évek Magyarországnak leghitelesebb ábrázolása.

GÁSZ BOGLÁRKA

(Kortárs Kiadó, Budapest, 2004,
190 oldal, 2200 Ft)

NÁDAS PÉTER:

Saját halál

„Valójában nem történt más, mint hogy a koszorúerek különböző ágaiban az elzáródások és az érgörcsök miatt akadozott a keringés.” Ha nem is mindennapos, de hazánk polgárainak egészségi állapotát tekintve nem túl meglepő vagy egyedi a fentebb idézett kóros fiziológiás folyamat. Hogy a könyv, amely ezen alapszik, nem a tudományos-népszerűsítő kiadványok sorát gyarapítja, hanem az